

ЛИСТО ОТ НИГЪЛ
ДЖОН Р. Р. ТОЛКИН

Имало някога един дребен човечец на име Нигъл¹, който трябвало да предприеме дълго пътуване. Той не искал да тръгва и дори самата мисъл му се виждала отвратителна, обаче нямало как да се измъкне. Знаел, че все някой ден ще трябва да потегли, но не бързал с приготвянията.

Нигъл бил художник. Той нямал особен успех - донякъде защото имал да прави много други неща. За много от тях си мислел, че са истинска досада, но когато не можел да изклинчи, което (по негово мнение) било прекалено често, ги вършел сравнително добре. Законите в негова страна били твърде строги. Освен това се намирали и други пречки. От една страна, по някога той просто нищо не правел. От друга, бил по своему меко сърдечен. Знаете какво е да имаш добро сърце: неговото по-често го карало да се чувства неловко, отколкото да свърши нещо; а даже и когато правел нещо, то не му пречело да мърмори, да се ядосва и да ругае (най-вече поднос). Въпреки това мекото сърце му докарвало да свърши доста и най-разнообразни работи вместо неговия съсед, господин Енори², който бил куц. От време на време, когато дойдели и го помолели, помагал дори на хора, дето живеели по-далеч. Не стига това, ами току се сещал за пътуването си и започвал несръчно да опакова някоя и неща; в таква случка и не рисувал много-много.

Нигъл имал да довършва много картини; за майсторлъка му повечето били твърде големи и непосилни. Бил от ония художници, дето могат да рисуват по-добре листа, отколкото дървета. Прахосвал много време, за да нарисува едно-единствено листо, опитвайки се да улови формата и лъскавината му и блясъка на капчиците роса по краищата му. Въпреки туй му се искало да нарисува едно цяло дърво, при това хем всичките му листа да бъдат издържани в един същ стил, хем всичките да са различни.

Имало една картина, която особено го затруднявала. Започнал я с едно духано от вятъра листо: полка-лека то се превърнало в дърво, а дървото започнало да расте, като протягало безброй клопки и пускало най-фантатични корени. Странни птички долитали и кацали на вейките му, така че трябвало и на тях да им се обръща внимание. После около Дървото и зад него, през пролуките между листата и големите клопки, започнала да се разкрива някаква местност; мярнала се гора, която плъпнала по земята, и покрити със сняг планини. Нигъл загубил интерес към другите си картини; или пък ги вземал и ги прикрепял към краищата на голямата си картина. Скоро платното станало толкова голямо, че трябвало да постави стълба; и той започнал да се катери и да глези по нея, като ту добавял някоя мазка тук, ту изтривал някоя късче там. Когато идвали да го търсят, изглеждал доста тъчно вежлив, макар да почвал да върти в пръстите си моливите, дето стоели на писалището. Слушал какво му говорят, но през цялото време продължавал да мисли за голямото си платно и за високия сайвант, който вдигнал за него в градината (на мястото на една лека, където по-рано отглеждал домати).

Той все не можел да се избави от добросърдечия си. "Де да бях по здраво мислещ!" казвал си от време на време, като имал предвид, че би искал чуждите тревоги да не го карат да се чувства неудобно. Така се случило, че дълго време не го обезпокоявали сериозно. "Все пак ще нарисувам картината, истинската ми картина, преди да се наложи да потегля на туй пусто пътешествие" започнал да говори. Въпреки това обаче взел да разира, че няма да може да го отлага безкрайно.

Картината трябвало да престае да расте и да бъде завършена.

Един ден Нигъл станал малко по-далеч от картината си и започнал да я преценява с необичайна съредоточеност и безприсъствие. Все не можел да реши какво всъщност мисли за нея и му се искало да има някой приятел, който да му каже какво да мисли. Всъщност тя му се струвала съвсем незадоволителна и едно временно с това абсолютно възхитителна, единствената истински красива картина на света. В този момент най-много му се искало да може да се види как той самият влиза, потупва двойника си по гърба и казва (с очевидна искреност): "Абсолютно великолепно! Напълно ми е ясно какво си се стремил да направиш. Продължавай да работиш и за нищо друго не се безпокой! Ние ще ти уредим държавна пенсия, така че да нямаш нужда от нищо."

Само че никаква държавна пенсия нямало. Затова пък разбрал нещо: за да завърши картината, дори и при сегашните й размери, била нужна доста голяма концентрация, доста работа, яка и без прекъсване. Навил си ръкавите и започнал да се концентрира. Опитал се няколко дни да не се тревожи за други неща. После обаче го връхлетяла ужасна поредица от спънки. Разни предмети у дома започнали да се развалят; наложило се да иде в града и да участва в съдебно жури; един не до там близък приятел се разболял; господин Енори се тръснал от лумбаго; а посетителите идвали един след друг. Било пролет и те искали да изпият да ром чаша чай сред природата: Нигъл живеел в уютна малка къща, на цели мили от града. Ругаел ги наум, ала не можел да отрече, че самият той ги е поканил - по-рано, през зимата, когато и не по мислял, че да обиколи магазините и да изпиеш някой чай с познатите си в града е "с пънка". Опитал се да стане кораво сърдечен, но не успял. За много неща не можел да събере нахалство да каже "не", независимо дали ги смятал за свои задължения или не; а имало и много други, които пък бил принуден да прави, независимо от това какво си мисли за тях. Някои от гостите му на меквали, че градината е доста занемарена и че току-виж го посетял някой инспектор. Разира се, само малцина знаели за картината му, но даже и да знаели, едва ли щели да се държат по-различно. Съмнявам се, че те биха си помислили, че има

¹ Името отговаря на характера на героя; на английски piggle означава губя си времето с незначителни неща, суеята се. - Бел. пр.

² В оригинала е Parish, което означава енория, а също така съдържа идеята за подхвърлено дете, сираче, или, по-общо казано, за човек, за когото трябва да се грижат. - Бел. пр.

особеност значение. Предполагам, че картината всъщност не била много добра, макар да може да е имало някоя и с получливи места. Във всеки случай Дървото било необикновено. Съвсем уникално по своето. Същото важало и за Нигъл, макар той също да бил много обикновен и доста глуповатичо вечец.

На края за Нигъл времето наистина станало безценно. По знатите му от дадения град започнали да се сещат, че на дребния човек му предстои неприятно пътуване, и някои започнали да пресмятат колко най-дълго би могъл да отложи заминаването си. Чудели се кой ще вземе къщата му и дали ще поддържа по-добре градината.

Дошла есента - много влажна и ветровита. Дребничкият художник бил в сайвантациите. Бил се покачил на стълбата и се опитвал да улови блясъка на заходящото слънце на върха на заснежената планина, която бил забелязал точно вляво от разлистения връх на една от клонките на Дървото. Знаел, че скоро ще трябва да потегли: може би рано следващата година. С мъка щял да довърши картината и то едва-едва: имало някои тъгли, където сега вече нямало да има време да сторим нещо по-вече от това да загатне какво е искал да нарисова.

На вратата се почукало. "Влез!" - остро рекъл той и слязъл от стълбата. Стъпил на пода и завъртял в пръсти четката. Бил неговият съсед, Енори: единственият му истински съсед, по-неже всички останали живеели далече. Въпреки туй Нигъл не го харесвал особено: до някъде защото толкова често изпадал в беда и се нуждал от помощ, а също и защото онзи не се интересувал от рисуване, но пък бил много критично настроен на тема градинарство. Когато Енори погледнел градината на Нигъл (което често се случвало), виждал най-вече плевели; а когато погледнел картините на Нигъл (което се случвало рядко), виждал само зелени и сиви мазки и черни линии, които му се стрували безсмислени. Нямал нищо против да спомене за плевелите (съседски дълг), но се въздържал да каже каквото и да било за картините. Мислел си, че това е много любезно, и не можел да осъзнае, че дори и да е любезно, не е достатъчно любезно. Да помогне за плевелите (и може би да похвали картините) щяло да бъде по-добре.

- Е, Енори, какво има? - попитал Нигъл.

- Зная, че не би трябвало да те прекъсвам - рекъл Енори (без изобщо да погледне картината). - Сигурен съм, че си много зает.

Нигъл възнамерявал той самият да каже нещо от този род, но вече бил изтървал възможността. Успял само да каже: "Да."

- Само че няма към когото друго да се обърне - рекъл Енори.

- Така е - обърнал Нигъл въздишка: една от ония въздишки, които са предзнамени за особено поплаване, но не са такава, че да не можеш да ги чуеш. - Какво мога да направя за теб?

- Жена ми боледува от няколко дни и започвам да се тревожа - казал Енори. - А вятърът е отвял половината керемиди от покрива и водата се лее в спалнята. Мисля, че би трябвало да извикам доктор. И зида рече също, само че те са много тежки гемии. Чудех се дали няма да ти се намерят малко излишни дъски и платнище, защото за да ме оправиш криво-ляво и да ми помогнеш за ден-два - и сега вече погледна към картината.

- Боже, Боже! - рекъл Нигъл. - Наистина нямаш късмет. Надявам се жена ти да не е пипнала нещо по-вече от на стинка. Сега ще намина и ще ти помогна да я смъкнем по стълбите.

- Много ти благодарен - доста студено казал Енори. - Само че не е на стинка, а треска. Не бих те обезпокоил заради една на стинка. А и жена ми вече лежи на долния етаж. С това мой крак не мога да припкам нагоре-надолу по стълбите. Е, виждам, че си зает. Съжалявам, че те обезпокоих. Доста се надявах, че ще можеш да отделиш време да идеш до доктора, като ме видиш на какво съм дередже; а също и до зида рече, ако наистина нямаш свободно платно.

- Разбира се - рекъл Нигъл, макар сърцето му да било изпълнено с други думи и в момента да било само меко, без изобщо да го усеща доboro. - Бих могъл да отида. Ако наистина се тревожиш, ще отида.

- Тревожа се и още как. Де да не бях куц - казал Енори.

И така Нигъл тръгнал. Разбира те ли, било ужасно неловко. Енори му бил съсед, а всички други били много далече. Нигъл имал велосипед, а Енори нямал, а и не би могъл да го кара. Енори бил с куц крак, истински куц крак, който здравата го болял: това трябвало да се помни редом с киселата му физиономия и хленчещия глас. Разбира се, Нигъл пък имал картина и време едва колкото да я довърши, но изглежда това било нещо, което Енори, а не Нигъл, трябвало да има предвид. Енори обаче не обръщал внимание на картините, а Нигъл не можел да промени това. "Проклятие!" рекъл си той, докато отивал за велосипеда си.

Било влажно и ветровито и се смрачавало. "Днес по-вече няма да мога да работя!" помислил си Нигъл и през цялото време, докато карал, или ругал поднос, или си представял мазките на четката по планината и по разпъпилите листа до нея, които за пръв път си бил представил тази пролет. Пръстите му трепвали върху кормилото. След като излязъл от сайвантациите, съвсем тихо видял по какъв начин да постигне този блестящ листак, който рамирал гледката на далечната планина. На сърцето му обаче легнал камък, някакъв страх, че сега вече никога няма да получи възможност да изпробва новото откритие похвата.

Нигъл намерил доктора и оставил бележка на зида рече. Приемната на зида рече била затворена, а той самият си бил отишъл къщи да се топли на огнището. Нигъл се измъкнал до костите и се простудил. Докторът не потеглил така бързо като Нигъл. Присигнал на другия ден, защото тъй му било удобно, а до това вече трябвало да се оправя с двама пациенти, живеещи в съседни къщи. Нигъл бил на легло с висока температура, а в главата му и на тавана се образували чудни мотиви от листата и преплетени вейки. Това, че го спожа Енори имала само на стинка, не го успяло. Обърнал лице към стената и се заровил в листата.

Няко е време бил на легло. Вятърът продължил да духа и отвял още много от керемидите на Енори, а също и няко и от Нигъл вите: започнал да тече с обственият му покрив. Зидарят не идвал. Нигъл хич не го било еня, във всеки случай поне за ден-два. После изпъзъл от леглото да погърс и нещо за хапване (Нигъл нямал жена). Енори не наминал да го види: дъждът се бил заял с крака му и той го болял; жена му трескаво попивала водата и се чудела дали "тоя го с подин Нигъл" не е забравил да се обади на зидаря. Ако била видяла каквато и да е възможно ст да вземе на заем нещо полезно, би изпратила Енори да наmine на там независимо от състоянието на крака му, обаче тя не видяла, така че Нигъл бил оста вен с а м-с а мичък.

Някъде към края на седмицата Нигъл отново са закла тушкар към своя сайвант. Опитал се да се изкачи по стълбата, но главата му се замаляла. Седнал и се загледал в картината, но този ден в ума му нямало ни лис тни мо тиви, ни пла нински гледки. Можел да нарисува една пясъчна пус тиня някъде в да лечината, но силите не му стигнали.

На следния ден се почувствал значително по-добре. Качил се на стълбата и захванал да рисува. Тъкмо взел пак да влиза във форма и някой почукал на вратата.

- По дяволите! - рекъл Нигъл. Със същия ус пех можел да каже и едно учтиво "Влез!", защото вратата въпреки всичко се отворила. Този път влязъл един много висок мъж, а бсолютно непознат.

- Това е часът а телие - заявил Нигъл. - За ет съм. Махайте се!

- Аз съм Инспектор по къщите - казал човекът и вдигнал лужебната си карта така, че Нигъл да може да я види от стълбата.

- Ох! - рекъл той.

- Къщата на вашия съед не е в задоволително състояние - заявил Инспекторът.

- Зна м - казал Нигъл. - За неох една бележка на зидарите до ста от давна, но те така и не дойдоха. След туй се разболях.

- Аха - рекъл Инспекторът. - Сега обаче не сте болни.

- Но аз не съм зидар. Енори би трябвало да се оплаче в градския съвет и да получи помощ от аварийната служба.

- Те са за ети с да леч по-лоши повреди от вашите тук - казал Инспекторът. - В долината имаше наводнение и много семейства са останали без дом. Вие би трябвало да помогнете на вашия съед да направи временен ремонт и да предотвратите възможността вредата да стане по-скъпа за оправяне, отколкото е необходимо. Така е законът. Тук има много материал: платно, дъски, водопроницаема боя.

- Къде? - с негодувание попитал Нигъл.

- Тук! - казал Инспекторът, като посочил картината.

- Мойата картина! - възкликнал Нигъл.

- Сигурно е ваша - казал Инспекторът. - Само че къщите имат предимство. Така е законът.

- Но аз не мога ... - Нигъл не казал нищо повече, понеже в същия момент влязъл още един човек. Той много приличал на Инспектора, почти като двойник: висок и целия обличен в черно.

- Ха иде! - рекъл той. - Аз съм Шофьорът.

Нигъл се запрепъвал надолу по стълбата. Треската му като че ли пак се връщала и главата му се въртяла; чувствал се целият студен.

- Шофьор? Шофьор? - тракал със зъби той. - Шофьорна какво?

- На теб и на колата ти - казал мъжът. - Колата е заявена от давна. Най-накрая пристигна. Чака те. Нали знаеш, днес тръгваш на своето пътешествие.

- Незабавно! - рекъл Инспекторът. - Ще трябва да тръгнете, но не е добре да започнете пътуването си, като оставите работите си недовършени. Все пак сега можем поне да използваме за нещо това платно.

- О, Боже! - казал бедният Нигъл и започнал да плаче. - И тя не е, тя не е даже свършена!

- Не е свършена? - попитал Шофьорът. - Е, с нея е свършено, поне що се отнася до теб, във всеки случай. Тръгвай!

Нигъл тихо мълко тръгнал. Шофьорът не му дал време да опакова нещата си, като казал, че той трябвало да го стори предварително и че ще изпуснат влака; така че на Нигъл не му останало да направи нищо друго, освен да грабне една малка чантичка от хола. После открил, че в нея имало само една кутия с бои и едно малко блокче със обствените му скици: нито храна, нито дрехи. Хванали влака без проблеми. Нигъл се чувствал много уморен и сънлив; почти не съзнавал какво става, когато го натикали в купето му. Хич не го било еня: бил забравил къде щял да ходи и за какво отивал там. Влакът почти веднага влязъл в един тъмен тунел.

Нигъл се събудил на една много голяма, мрачна гара. По перона вървял един Шафнер и викал, но викал не името на гарата, а викал Нигъл!

Нигъл набързо излязъл и видял, че е забравил малката си чанта. Обърнал се, ала влакът вече бил заминал.

- А, ето те и теб! - рекъл Шафнерът. - Оттук! Какво! Никакъв багаж! Ще трябва да идеш в Приюта.

Нигъл се почувствал много зле и припаднал на перона. Сложили го в една линейка и го откарали в Амбулаторията на Приюта.

Лечението съвсем не му се понавяло. Лекарството, дето му давали, било горчиво. Длъжностните лица и облужващият персонал били недружелюбни, мълчаливи и стриктни; и никога не виждал някой друг, освен един много строг лекар, който от време на време го посещавал. Приличало повече на затвор, отколкото на болница. Трябвало да работи здравата и то в определени часове: копане, дърводелство и боядисване на голи дъски с един-единствен цвят боя. Никога не му позволявали да излезе навън, а всички прозорци гледали навътре. Държали го часове на ред на тъмно, както казвали "за да помисли малко". Загубил представа за времето. Дори не започнал да се чувстват по-

добре, поне ако може да се съди по това дали изпитва каквото и да е удоволствие като прави нещо. Не изпитва л - дори и когато си лягал да спи.

Отначало, през първото столетие (прос то предавам усещането му) бил склонен безцелно да се тревожи за миналото. Както лежал в тъмното, все си повтарял: "Де да се бях отбил у Енори още първата сутрин, след като задуха силният вятър. Мислех си го. Щеше да е лесно да се закрепят първите разклатени керемиди. Тогава госпожа Енори можеше изобщо да не простине. Тогава аз също нямаше да се простудя. Тогава щях да имам още една седмица." Обаче след някое време той забравил за какво искал да е разполагал с още една седмица. След туй, ако изобщо се тревожел за нещо, то било за работата си в болницата. Започнал да я планира, да мисли колко бързо ще успее да оправи онази дъска да не скърца или да закачи отново вратата, или да оправи крака на миса. Сигурно наистина бил станал доста ползлив, макар и никога да не му го казали веднъж. Естествено това не би могло да бъде единствената причина да държат бедния човечец толкова дълго. Може би чакали да се оправи, като преценявали "оправянето" по някакви си технически медицински стандарти.

Както и да е, бедният Нигъл не получавал никакви удоволствия от живота или поне не онова, което бил свикнал да смята за удоволствие. Определено не му било забавно. Иначе не може да се отрече, че започнал да изпитва чувство на... е, на задоволство: като няма риба и ракът е риба. Могел да похваляне работата в мига, в който звънел един звънец, и веднага да я останеви, щом звънел следващият - акуратно и напълно готова да бъде продължена, когато му дойде времето. Сега започвал да свършва доста неща през деня; приключвал дребните неща съвсем спретнато. Няма никвакви "време за себе си" (като се изключи самотата в спалното му помещение), но въпреки туй започнал да става благодар на времето си; започнал да разбира каквото точно би могъл да направи с него. Не изпитвал никакви притеснения. Сега бил по-спокоен вътрешно и през времето за почивка наистина можел да си почине.

Сетне изведнъж сменили работното му време; почти не го оставяли да се добере до леглото; напълно му отнели дърводелството и го държали само на копане - ден след ден. Той го понесъл доста добре. Минало доста време, преди да почне да ровичка из ума си за проклятията, които на практика бил забравил. Продължавал да копае, докато почувствал гръбнака си като строшен, а ръцете му се възпалили и той добил усещането, че повече и една лопата няма да може да изрови. Никога не му било да рил. Дошъл обаче лекарят и го погледнал.

- Прекъсва ме! - казал. - Пълна почивка - в тъмното!

* * *

Нигъл лежал в тъмното и се отдавал на пълна почивка - толкова пълна, че понеже нито усещал нещо, нито мислел, не би могъл да каже дали е лежал часове или години. Но ето че чул Гласове: не такава гласове, каквито бил чувал по-рано. Изглежда имало Медицинска комисия или, може би, Дисциплинарен съд, който за седалвал нейде наблизо, в някоя съседна стая, вероятно с отворена врата, макар той да не можел да съзре никаква светлина.

- Сега случат Нигъл - произнесъл един Глас - суров, по-суров от гласа на докто ра.

- Какво е положението с него? - запитал Вторият глас - глас, който бихте могли да наречете благ, макар и да не бил мек - властен глас, който звучал едно временно обнадежден и тъжен. - Какво е положението с Нигъл? Сърцето му си е било където трябва.

- Да, но не е функционирало както трябва - отвърнал Първият глас. - И не е имал много ум в главата: кажи-речи изобщо не е мислел. Само виж колко време е пропилял и то дори без да се позабавлява! Така и не се подготвил за своето пътешествие. Бил е средно състоятелен и въпреки това пристигнал тук почти мизерстваш, така че се наложило да го настанят в отделението за бедняци. Опа явам се, че случат е тежък. Мисля, че ще трябва да поостане още.

- Това едва ли би му навредило - казал Вторият глас, - само че той, разбира се, е просто един малък човечец. Никогаче не е имал качествата да стане кой знае какво и никогаче не е бил много силен. Я да погледнем в Архивите. Да. Знаеш ли, има някои и благоприятни пунктове.

- Възможно е - казал Първият глас, - но ако се разгледа т по-внимателно, малко от тях ще остане т.

- Е - рекъл Вторият глас, - чуй тези. Бил е художник по природата. Разбира се, в малък мащаб, но въпреки това едно Листо от Нигъл си има своето собствено очарование. Много се е старал с листата - просто заради тях самите. Никогаче не си е помислял, че това с нещо му придава тежест. В Архивите няма никакви записи да претендирал, дори и пред самия себе си, че това го извинява, за гдето не е обръщал внимание на изискуваните от закона неща.

- Тогава не би трябвало да пренебрегва толкова много от тях - казал Първият глас.

- Все пак е отговорил на доста Поиквания.

- Процентът е малък, те са предимно от най-лесните и ги е наричал Спънки. В Архивите е пълно с тази дума, за едно с още с ума ти оплаквания и глупави проклетия.

- Вярно е, но на него те, разбира се, му са се виждали като спънки. Ето и още нещо: никогаче не очаквал каквото и да било компенсация, както толкова много от хората като него я наричат. После онзи случай с Енори, същият, дето дойде по-късно. Той е бил съсед на Нигъл, но никогаче не си е помръднал пръста за него и много рядко е показвал, че с нещо му е благодарен. Да, но в Архивите няма отбелязано Нигъл да е очаквал благодарност от Енори; изглежда той дори не си го е и помислял.

- Да, това е точката в негова полза - казал Първият глас, - но е доста дребничка. Струва ми се, че ще откриеш, че Нигъл честопати просто е забравял. Изхвърлял е от ума си нещата, които е трябвало да свърши за Енори като нещо досадно, с което се е оправил.

- Все пак ето го и последният запис - рекъл Вторият глас, - за това мокро пътуване с велосипед. Аз му придавам голямо значение. Съвсем явно е, че е било истинска жертва: Нигъл се е досетил, че

за рязва последния си шанс с картината си, и в добавка се е досетил, че Енори се тревожи ненужно.

- Мисля, че прекалено много на блягаш на това - казал Първият глас, - но последната дума е твоя. Рабира се, твоята задача е да тълкуваш фактите откъм на й-до братим страна. По някога те мога т да го понесат. Какво предлагаш?

- Мисля, че с ега с лучаят изисква малко щадящо лечение - казал Вторият глас.

Нигъл си помислил, че никога не е чувал нещо тъй великодушно като този Глас. Той карал Щадящо лечение да звучи като множеството богати дарове и покана за някой крапски пир. Сетне изведнъж Нигъл се засрамил. Това, че бил определен за Щадящо лечение, го изумило и го накарало да се изчерви в мрака. Било като да те похвалят публично, когато и ти, и цялата публика знаете, че похвалата е незаслужена. Нигъл с крил изчервява нето си в грубото одеало.

Настъпила тишина. Сетне Първият глас проговорил на Нигъл с въсем отблизо. "Тислуша ше" рекъл.

- Да - отвърнал Нигъл.

- Е, какво имаш да кажеш?

- Можете ли да ми кажете за Енори? - попитал Нигъл. - Бих искал пак да го видя. Надявам се да не е много болен. Можете ли да излекувате крака му? Той ужасно го болеше. И, моля ви, не се безпокойте за него и за мен. Той беше много добър съсед и ми продаваше много евтино прекарани домати, с което ми съставяше сума ти време.

- Така ли? - рекъл Първият глас. - Радвам се да го чуя.

Последвала нова тишина. Нигъл чул отдалечавашите се Гласове. "Добре, съгласен съм" - чул той да казва в далечината Първият глас. "Да отива на следващия етап. Щом искаш, утре.

Нигъл се събудил и открил, че щорите са вдигнати и малката му стаичка е залята от слънчевата светлина. Станал и видял че вместо болничната му униформа са му приготвени някакви удобни дрехи. След закуска докато рът се погрижил за разранените му ръце, като ги намазал с някаква мехлем, който мигом ги изцерил. Дал на Нигъл няколку добри съвета и бутилка то низираща на питка (вслучай че му потрябва). Към средата на сутринта дали на Нигъл една бисквита и чаша вино, а после му връчили и един билет.

- Сега можеш да идеш на гарата - рекъл лекарят. - Шафнерът ще се погрижи за теб. До вижда не.

Нигъл се измъкнал през главната врата и малко примигнал. Слънцето било много ярко. Освен това той очаквал да излезе в някой голям град, който да съответства на големината на гарата, обаче не станало тъй. Бил на върха на един хълм - голям, гол, брулен от остър свеж вятър. Наоколо нямало никои. В подножието на хълма видял с ветещия покрив на гарата.

Тръгнал живо, но без да се разбързва, на долу към гарата. Шафнерът веднага го забелязал.

- Оттук! - казал и повел Нигъл към една странична линия, на която стоял много приятен малък крайградски влак: един пътнически вагон и малък локомотив - и двата много бляскави, чисти и прясно боядисани. Изглеждало като че ли това ще е първото им пътуване. Дори линията предлокомотива изглеждала нова: релсите с ветели, релсовите подложки били боядисани в зелено, а оттопло то с лънце траверсите издавали прелестна миризма на свежестран. Вагонът бил празен.

- Където тива този влак, Шафнер? - попитал Нигъл.

- Мисля, че все още не са на именовалия мястото - казал Шафнерът. - На теб обаче ще ти хареса - и за твоите вратата.

Влакът веднага потеглил. Нигъл се облегал на задната седалка.

Малкият локомотив запуфкал по един дълбок изкоп с високите зелени насипи, прихлупил от сине небо. Неведълго извирил, включил с пиратките и влакът слял. Нямало ни гарата, ни надпис, само няколку сгънати нагоре по зеления откос. В края на сгънките в поддрязания жив плет имало по ртичка. До нея с тоял неговият велосипед; на й-малко то приличало на неговия и към рамката била завързана жълтата белка с големи черни букви, изписващи НИГЪЛ.

Нигъл бутнал по ртичката, с кочил на велосипеда и се понесъл бързо на долу по хълма под пролетното слънце. Неведълго открил, че пътечката, по която бил тръгнал, е изчезнала и че велосипедът се търкаля по невероятната трева. Тя била зелена и гъста; въпреки това той виждал всяко отделно с тръкче. Струвало му се, че сипомня да е виждал или сънувал нейдетазитревиста площ. Гънките на местността му били някакви познати. Да: наклонът по степенно намалявал, както би трябвало да бъде, и ето че с ега, рабира се, земята започвала пак да се издига. Между него и слънцето се изпречила огромна зелена сянка.

Нигъл погледнал нагоре и паднал от велосипеда.

Пред него с тояло Дървото, негово то Дърво, съвсем завършено.

Естетвено, ако може да се каже така за едно Дърво, което било живо, с разпукващи се листа и клонове, дето растат и се извиват навътра - навътра, който Нигъл тъй често усещал или предугаждал и тъй често не успявал да улови. Той се втрещил в Дървото, бавно вдигнал ръце и широко ги разперил.

- Това е дар! - рекъл. Имал предвид изкуството си, а също и резултата, обаче упоотребил думата съвсем буквално.

Продължил да гледа Дървото. Всички листа, над които някога се бил

трудил, с и били на мясото - по-с ко ро както с и ги предс та вял, отко лко то както ги бил на рис ува л; а има ло и други, дето били с а мо на пъпили в ума му, и още мно го, ко ито биха мо гли да на пъпят, с тига да бил има л време. На тях не било на пис а но нищо, те с и били про с то едни прелес тни лис та, и вс е па к били да тира ни яс но ка то ка ленда р. Няко и от на й-кра с ивите - и на й-ха ра ктерните, на й-до брите о бра зци от с тила на Нигъл - изглежда ли с яка ш с а били про изведени в с ътрудничес тво с го с по дин Ено ри: про с то няма ло ка к да се ка же друго яче.

Птици виели гнезда в Дърво то . Изумителни птици: с а мо ка к пеели! Те с е чифто с ва ли, мътели, о перва ли с е и о тлита ли, пеейки, в Го ра та, до ка то то й ги гледа л. Тъй ка то с ега то й видял, че Го ра та с ъщо е та м - ра зс тила ла с е и от двете с тра ни и тръгва ла на по ход в да лечина та . Да леч-да леч про бляс ва ли Пла нините.

След няко е време Нигъл с е о бърна л към Го ра та . Не за що то с е бил измо рил от Дърво то, а за що то изглежда с ега вече го има л с ъвс ем от четливо в ума с и и го чувс тва л, чувс тва л и ка к ра с те, до ри и ко га то не го гледа л. Ко га то тръгна л, от крил нещо с тра нно : Го ра та, ра збира с е, с и била да лечна Го ра, и въпреки то ва то й мо жел да я на ближи и до ри да влезе в нея, без тя да изгуби то ва о с о бено о ча ро ва ние. Нико га по -ра но не бил с по с о бен да влезе в да лечина та, без тя да с е превърне про с то в близка о ко лно с т. То ва на ис тина приба вяло зна чителна привлека телно с т на ра зхо дка та из мес тно с тта, по неже, до ка то чо век

вървял, с е открива ли но ви да лечини, та ка че с ега вече с е появява ли дво йни, тро йни и четво рни хо ризонти, ко ито били дво йно, тро йно и четво рно по -о ча ро ва телни. Можело да вървиш и да вървиш и да има ш цяла мес тно с т в една градинка или в една картина (а ко предпо чита те да я на рича те та ка). Можело да вървиш и да вървиш, но вероятно не безкра йно. Неиде отза д били Пла нините. Те с е приближа ва ли, ма кар и мно го ба вно. Изглежда не прина длежа ли към картина та или били с а мо връзка с още нещо, про бляс ък между дървета та на нещо различно, на по -на та тъшен ета п: друга картина .

Нигъл с е разхо ждал, но не с е разта ка вал то ку-та ка, а внима телно о глежда л нещата на око ло. Дърво то било за вършено, ма кар и да не бил го за вършил - "Про с то о бра тно то на о но ва, дето беше" по мис лил с и то й - а ла в Го ра та има ло мно го неизпипа ни ра йони, ко ито вс е още изис ква ли ра бо та и мис лене. Нищо не с е нужда ело от по -на та тъшни про мени, нищо не било на пра вено не както трябва, но има ло нужда да с е про дължи до някъде. Във вс еки о тделен с луча й Нигъл яс но вижда л до къде.

Седнал под едно мно го кра сиво да лечно дърво - раз но видно с т на Го лямо то дърво, но с ъвс ем индивидуално, или би могло с малко по вече внима ние да с та не индивидуално - и с е за мис лил откъде да за почна ра бо та та и къде да я с върши, и колко време ще му по трябва. Не мо жел да ра зра бо ти на пълно пла на с и.

- Ра збира се! - казал. - Трябва ми Ено ри. Той знае сума ти неща за почвата, ра стенията и дървета та, ко ито аз не знам. То ва мяс то не може да бъде о ста вено про с то ка то мо й ча с тен па рк. Има м нужда от по мо щ и с ъвети: трябва да ги по луча по -бързо .

Ста на л и отишъл до мясото то, откъдето бил решил да за почне ра бо та. Сва лил връхната с и дреха. Сетне в една закътана малка долчинка, скрита от око то, за белязал един мъж, който твърде о бъркано с е о глежда л. Той с е бил подпрял на една ло па та, а ла очеvidно не знаел ка кво да пра ви. Нигъл го по здра вил. "Ено ри!" - викна л.

Ено ри на ра мил ло па та та и с е качил при него. Вс е още по малко на куцва л. Не про го во рили, с а мо с и кимна ли, както пра вели, ко га то мина ва ли по алеята, но с ега тръгна ли един до друг, хва на ти за ръка. Без мно го прика зки Нигъл и Ено ри с е с по го дили къде то чно да на правят малка та къщичка и градина та, ко ято ка то че ли щяла да им бъде нужна.

В с ъвмес тна та ра бо та ста на ло яс но, че с ега Нигъл го бива ло по вече от Ено ри що с е отна с я до пла нира нето на времето и вършенето на разни неща. Колкото и да е стра нно, по -по гълнат от с тро ежа и градина рс тво то бил Нигъл, до ка то Ено ри често пъти бродел на око ло и гледал дървета та, о с о бено Дърво то.

Един ден Нигъл трес ка во за с а ждал пръчки от жив плет, а Ено ри лежал на близо на трева та, ка то внима телно гледал едно кра сиво и добре о формено жълто цветенце, изра с ло сред зелена та трева. Преди мно го време Нигъл бил ра зса дил мно го от тях око ло ко рените на своето Дърво. Изведнъж Ено ри вдигна л очи: лицето му блес тяло на с лънцето и то й с е ус михва л.

- То ва е с тра хо тно! - рекъл. - Вс ъщно с т аз не би трябва ло да с ъм тук. Мно го ти бла го да ря, за дето с и с е за с тъпил за мен.- Глупо с ти - отс якъл Нигъл. - Не с и с по мням ка кво с ъм казал, но във вс еки с луча й то едва ли е било до с та тъчно .

- О, не, до с та тъчно е било - казал Ено ри. - Та ка с е измъкна х до с та по -бързо. На ли зна еш Вто рия гла с : то й ме пра ти тук; ка за, че ти с и по мо лил да ме видиш. На теб го дължа .

- Не. Дължиш го на Вто рия гла с - рекъл Нигъл. - И два ма та му го дължим.

Те про дължили да живеят и работят за едно - не зна я колко време. Няма с мис ъл да с е отрича, че отна ча ло по няко га не с е по га жда ли, о с о бено а ко били измо рени. По неже първо на ча лно от време на време с е умо рява ли. ра збра ли, че и два ма та са с на бдени с подс илва щи на питки. И на двете шишенца има ло един и с ъщ надпис: Да с е вземат по няко лко ка пки във вода от Изво ра, преди по чивка .

На мерили Извора в сърцето на Гората; Нигъл си го бил представил само веднъж преди много време, но така и не го нарисувал. Сега разбрал, че той пълни езерото, което проблясва в далечината, и подхранва всичкото, което расте в околността. Каките правели водата типична или, по-точно, горчива, но освежителна, и освен това тя прояснявала главата. След като пийнали от нея, си почивали поотделно, а после ставали отново и нещо тръгвали радостно. В такъв случай Нигъл измислял чудесни нови цветя и растения, а Енори винаги знаел как точно да ги посади и къде ще се хванат най-добре. Много преди то низиращите на питки да привършат, те престанали да се нуждаят от тях. Енори престанал да куца.

Колкото повече наближавал краят на тяхната работа, толкова повече време отделяли за рачодки и на блюдаване: на дърветата и цветята, на светлините и очертанията, на особено стите на терена. По някога запявали заедно; обаче Нигъл открил, че започва все по-често да обръща поглед към Планините.

Дошъл мигът, когато къщата в долчинката, градината, трева, гората, езерото и цялата местност били почти завършени както си му е редът. Голямото дърво било напълно разцъфнало.

- Тази вечер ще привършим - казал един ден Енори. - Сетне ще идем на една наистина дългараходка.

На следващия ден потеглили и вървели, докато стигнали чак до Края. Той, разбира се, не се виждал: нямало нито гранична бразда, нито ограда, нито стена; ала те разбрали, че са стигнали до пределите на тази местност. Видели един мъж, който приличал на овчар; той вървял към тях надолу по тревистия скат в подножието на Планините.

- Иска те ли водач? - попитал. - Иска те ли да продължите?

За един миг между Нигъл и Енори паднала сянка, понеже Нигъл знаел, че сега наистина иска да продължи и че (в известен смисъл) е длъжен да продължи; ала Енори не искал да продължи и все още не бил готов да го сторят.

- Трябва да изчакам жена си - рекъл Енори на Нигъл. - Иначе ще е самотна. Подрабрах, че ще я изпратят след мен по някое време, когато се приготви и когато аз подготвям нещата за нея. Сега къщата е довършена толкова добре, колкото бихме могли да я направим, но аз бих желал да ѝ я покажа. Предполагам, че тя ще успее да я направи по-хубава, по-уютна. Надявам се, че ще хареса и местността - и се обърнал към овчаря. - Вие водач ли сте? - попитал. - Бихте ли могли да ми кажете името на тази местност?

- Не го ли знаете? - рекъл човекът. - Това е Страната на Нигъл. Това е Картина на Нигъл или поне по-голямата част от нея: една чиста сянка се нарича Градината на Енори.

- Картина на Нигъл! - изумил се Енори. - Мислил ли си ти за всичкото туй, Нигъл? Никога не съм знаел, че си толкова талантлив. Защо не ми каза?

- Той се опита да ти каже преди много време - рекъл човекът, - но ти не искаше да видиш. В ония дни той имаше само платно и бои, а ти искаше да си поправиш покрива с тях. Нали за това ти и жена ти говорехте за Безмислицата на Нигъл или за Оназицапаница.

- Но тогава тя не изглеждаше така, не беше истинска - казал Енори.

- Да, тогава останахме само мимолетно впечатление - казал мъжът, - но може би щяхте да успеете да го съзрете, ако въобще ви беше хрумвало, че си струва да опитате.

- Аз не ти дадох особена възможност - казал Нигъл. - Никога не се опитах да ти обясня. На ричахте Стария земеровец. Само че какво значение има? Сега вече сме живели и работили заедно. Нещата биха могли да са по-различни, но не биха могли да бъдат по-добри. Както и да е, опасавам се, че ще трябва да продължа. Мисля, че пак ще се срещнем: положително има още много неща, които бихме могли да свършим заедно. Сбогом! - и той горещо стиснал ръката на Енори: една добра, твърда, честна ръка. Обърнал се и погледнал назад за миг. Цветовете на Голямото дърво светели като пламък. Всички птици летели и пеели. После се усмихнал, кимнал на Енори и потеглил с овчаря.

Имал намерение да научи нещо за овците и планинските пасбища и да погледа едно по-широко небе, и да върви все по-натък и по-натък към Планините, все нагоре. Какво е станало зад тях с него, не мога да гадая. Даже малкият Нигъл в стария си дом е успял да съзре Планините в далечината и те са влезли в рамките на неговата картина, ала как изглеждат в действителност и какво лежи зад тях могат да кажат само онези, които са ги изкачили.

* * *

- Аз мисля, че той беше един глупав мъник - казал съветникът Томпкинс. - Всъщност него ден за нищо; никаква полза за Обществото.

- О, кой знае - рекъл Аткинс, човек без какво то и да е значение, просто някакви си там учител. - Аз не съм толкова сигурен: за висшото това какво има предвид по-голямо.

- Никаква практическа или икономическа полза - настоял Томпкинс. - Предполагам, че от него бихме могли да се получим някои незначителни човече, ако вие учителите си разбирате от работата. Оба чей като не я разбирате, ние получаваме безполезни хора като него. Ако аз управлявах тази страна, бих го поставил заедно със себеподобните му да вършат нещо, за което ги бива - да мият чинии в някоя обществена кухня или нещо такова, и бих се грижил да я вършат както трябва. Или просто бих ги очукал. Него бих го очукал много отдавна.

- Да го очукаш? Искаш да кажеш, че бих го накарал да започне пътешествието си, преди да му е дошло времето?

- Да, щом държиш да използваш този безмислен стар израз. Да го избутам през тунела върху голямата Купчина болук, това искаш да кажеш.

- Значи в такъв случай мислиш, че рисунките няма някаква ценност, че не си заслужава да бъдат пазени, по-добре да ги изгорят или да ги използват.

- Разбира се, че рисунките могат да бъдат полезни - казал Томпкинс. - Само че човек не би могъл да използва неговите рисунки. Има толкова възможности за селите млади мъже, който не се боят от новите идеи и новите методи. Не обаче и за тази старомодна цапаница. Градене на въздушни кули за съобщително удолствие. Той и един приличен афиш не би могъл да направи, дори ако от това му за висеше живото. Все си губеше времето с листа и цветя. Веднъж го попитах защо. Той ми рече, че мислел, че са привлекателни! Можеш ли да повярваш? Той рече привлекателни! "Кое, храносмила телните и гениталните органи на растенията ли?" го попитах, а той нищо не можа да ми отговори. Ма ло умен шурак.

- Шурак - въздъхна Аткинс. - Да, бедният дребен човечец, така и нищо не довърши. Е да, след като си замина, платната му на мериха "по-добро приложение". Само че аз не съм толкова уверен, Томпкинс. Помниш ли голямото платно, онова, с което след силния вятър и наводнението по закъриха повредената къща до неговата? На мерих един откъснат ъгъл в полето. Беше повреден, но се разпознаваше: един планински връх и разпъпели листа. Не може да излезе от ума ми.

- От какво да ти излезе? - попитал Томпкинс.

- Зако го говорите? - рекъл Пъркинс, на месвайки се, за да запази мира: Аткинс съвсем бил по червенял.

- Не си струва да му повтаряме името - казал Томпкинс. - Не знам защо изобщо говорим за него. Той не живееше в града.

- Да - рекъл Аткинс, - но въпреки това ти беше хвърлил око на къщата му. За ради това все ходеше да го навеселяваш и да му се надсмиваш, докато пиеше чая му. Е, сега имаш и неговата къща, и къщата в града, така че името му няма защо да ти се зловиди. Говорехме за Нигъл, ако искаш да знаеш, Пъркинс.

- О, бедният мъничък Нигъл! - казал Пъркинс. - Никога не съм знаел, че рисувал.

Вероятно това бил последният път, когато някой с поменал името на Нигъл в разговор. Аткинс обаче запазил късчето. По-голямата част от него се разпаднала, ала едно прекрасно листо останало здраво. Аткинс го дал да го сложат в рамка. По-късно го подарил на Градския музей и дълго време "Листо от Нигъл" висяло в една ниша и било забелязано от няколко чифта очи. На края обаче Музеят изгорял до основи и листо то и Нигъл били напълно забравени в старата му родина.

- Тя наистина излезе много полезна - казал Вторият глас. - Като почивка и като освежава не. За възстановяване е прекрасна; а и не е само туй, понеже за мнозина тя е най-доброту въведение към Платините. В някои случаи на право чудеса върши. Изпращам там все повече и повече хора. Рядко се връщат обратно.

- Да, вярно е - казал Първият глас. - Мисля, че трябва да дадем на това място някакво име. Какво предлагаш?

- Шафнерът вече реши този въпрос - рекъл Вторият глас. - Той от доста време съобщава: "Влакът за Енорията на Нигъл е на глухата линия".

Енорията на Нигъл. Изпратих съобщение и на двамата, за да им кажа.

- А те какво рекоха?

- И двамата се разсмяха. Разсмяха се, такак Платините заехтяха!